

GRUDA

VSEBINA ZVEZKA 5.

M. N.: Ko so mati modrovall... — FRANJO MASTNAK: Misel vasuje. — IVAN NEMEC: Dekletu. — IVAN ALBREHT: Tam na vrtu. — IVAN ALBREHT: Pojdem v goro. — L. M. R.: Čevlji... — FR. ROJEC: Sramežljive žabe. — L. U. R.: Kmetška složnost — naša rešitev! — ING. I. ZAPLOTNIK: Metuljnice ali stročnice. — —n —o.: Zakaj se kmetški domovi rušijo? — Sodobna zadružna vprašanja. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — Dopisi. — Posvetovalnica. — Za zabavo in smeh. — Razno.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—, Za dijake in vojake Din 20.—, U. S. Amerika Dolar 1.—, Argentina 2 Pes. V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Miklošičeva c. 4. — Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača. — Urejuje: Uredniški odbor. — Odgovarja: dr. Janže Novak, Linhartova ul. 20.

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, špec. blago in ostale v to stroko spadajoče, predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne **Ilovac**, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

NAJBOLJŠI

v materijalu
in
lepih opremah
so edino
GRITZNER

ADLER in KAYSER

šivalni stroji in kolesa, za dom in obrt, pletilni švicarski stroj **DUBIED**, pisalni **URANIA**.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brezplačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

Praktična iznajdba za kmetovalca.

Neki iznajdljivi kmet, kateremu je bilo dosedanje ročno klepanje s kladivom preveč mučno in mu je vzelo seveda tudi mnogo časa, je skonstruiral aparat, ki omogoča sklepanje kose v dveh do treh minutah.

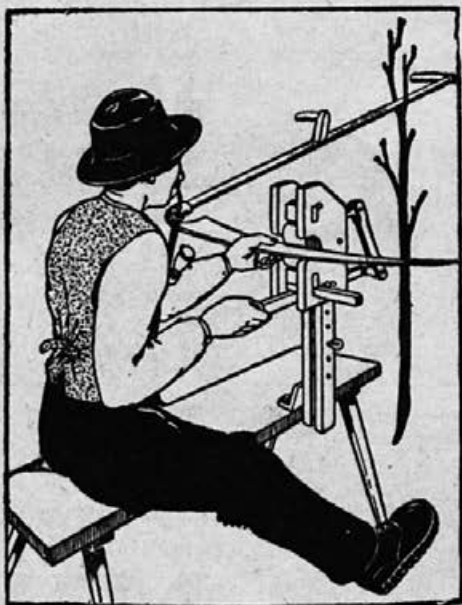
Aparat je najenostavnejše konstruiran in tako priročen, da z njim lahko klepljejo ženske, mladoletni in celo slepci.

Sam sistem aparata obstoji v tem, da se porine kosa med dve čnljusti, katere jo potom pritiska tako stisnejo, da je sklepana najfineje.

Najbolj bistroumno pri celem aparatu je to, da po vsakem pritisku odskoči tlačni vzvod sam nazaj, kljub temu da pri celem aparatu ne najdeš niti ene vzmeti. Ravno tako je idealno to, da je aparat z enim samim udarcem kladiva razložen in v par sekundah zopet sestavljen.

Točno delovanje, enostavna konstrukcija in priročnost tega malega „čudeža“, ki tehta samo 9 kg, je pravi blagoslov za kmetovalca.

V inozemstvu je že nekaj desetletij teh aparatov v prometu. Izumitelj je ta mali strojček dal v promet pod imenom „STUBAIER“- brzoklepalnik. Generalno prodajalca za Jugoslavijo ima trdka

Friderik Kratz, d. z o. z.

Stražišče pri Kranju št. 47

ki zaradi uvajanja prodaja ta aparat ceneje kot v inozemstvu in daje prospekte in navodila vsem interesentom brezplačno, ter bo istega na Ljubljanskem velesejmu od 29. maja do 9. junija v paviljonu „H“ praktično predvajala.

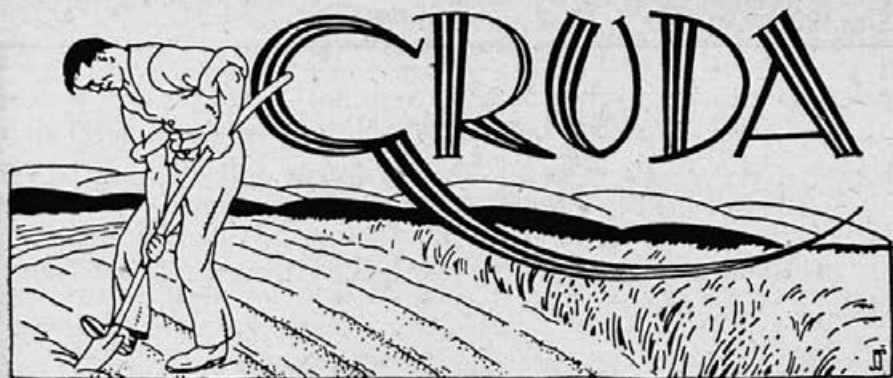

„MIFA“

Motor! Prvovrstna nemška kolesa, cena 2000 Din na zelo ugodne mesečne obroke. Enoletna garancija.

V vsakem kraju iščemo zastopnike (pripravno za kmetijske fante kot postranski zaslužek, zglasite se pismeno ali osebno.)

„Centra“, trgovina koles in šivalnih strojev
Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 7/III.
(Palača Vzajemne posojilnice.)

VIII

MESTČNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

5

M. N.:

Ko so mati modrovali . . .

Odzvonilo je poslednjič. Iza gostega drevja pred hišo je pri-teklo dekle in zavilo po stezici na grič. Zasopla, se je urnih korakov vzpenjala po kratki strmini k cerkvi. Žensk že ni bilo več zunaj. Le fantje so postajali, posamič in v gručah ob obzidju, ki je obdajalo cerkvico.

Rdeča, zasopla, šumeča v nedeljskem krilu, je pohitela mimo fantov k cerkvenim vratom in se prerila skozi gnečo deklet v cerkev.

Kako ji je plalo srce! Odprla je mašne bukvice in se zastrmela med črke. Toda ni molila. Šepetala je besede iz knjige, misli pa ni mogla ujeti v pobožno molitev.

Seveda so zijali fantje, ko je hitela mimo njih! Ali sploh znajo molčati?

„Viš jo, kako se je zamudila pred zrcalom,“ je dejal Roginov in vsi v krogu so se namuzali.

„Hentaj, se je napucala!“ je glasno zinil tisti kodravi Pavle in oni-le mu je pritegnil:

„Pa je res zala!“

Moj Bog, seveda se je zamudila! Pa ni ona kriva. Mati ne-prestano godrnjajo, kadar morajo ob nedeljah sami kuhati. In ko se že odpravlja, jo neprestano kličejo. Prinesi to, odnesi ono, pri-

pravi še testo za vlivance in še ne vem kaj — ura pa teče in šele ko že odzvoni, jo spuste iz hiše. Seveda, boje se, da se ne bi spogledala s katerim, da bi ne pokramljala preveč z dekleti doli v vasi.

„Dekle, ki raste v samoti in se ne briga mnogo za družčino in za fante, je najbolj pošteno,“ tako ponavljajo dan za dnem.

O, hudi so mati, strogi in neizprosni. In uboga je Marjanica ob tako strogi materi.

„Pridna je in poštena, dela in se ne zmeni za druga dekleta in ne meče oči po moških, kakor tiste posvetne vaške, ki jim ni mar drugega kot nova kikla pa fantovski smeh —“ so hvalili mati svojo Marjanco, kadarkoli je nanese.

Radi so jo imeli in lepo so jo vzgojili. Pod gričem so imeli lepo domačijo in krepko so gospodarili po moževi smrti. Za njo bo dobila vse Marjanca-edinka, zato pač ni vseeno, kakšnega fanta si izbera in kateri bo mladi gospodar na Podbregarjevem.

Tako so mislili Podbregarjeva mati in v mislih prebirali vse postavne in petične fante treh fara naokoli.

„Alešov bi bil, pa je nekam prestar in tudi koze so ga malce skazile — —

Kocjanov bo dobil lepo doto, pa kaj, ko mu ni zaupati, vse bo sproti zapil! — —

Flerinov je preučen, kar v bukvah bi tičal, kmetovanje pa mu ne diši preveč. Škoda ga je, lep delež bô dobil in postaven je in možat. Saj pravim, tiste šole in tisti kmetijski tečajji, pa nekakšna društva so mu vso pamet zmešala — — —!

Eh, saj je še čas, bo že kako nanese! Dekle je še vse otročje, na moža še v sanjah ne misli!...“

Tako so navadno zaključili svoja modrovanja mati Podbregarica in se zadovoljno namuznili.

Marjanca pa je stala sredi cerkve in dvigala svoje oči k Bogu-Očetu gori na oltarju. Šepetala je molitve, mislila je pa nanj, ki je stal v družbi zunaj ob zidu in jo je tako čudno pogledal, ko je šla mimo.

Že prošlo nedeljo, ko se je vračala z Lenko po bregu nizdol, se jima je pridružil, se šalil z njima in se tako veselo smejal. Ko so se razstali, ji je stisnil roko in jo malo pridržal v svoji. Potem se je kakor v zadregi nasmehnil, pozdravil in krenil čez polje proti vasi. Ko sta z Lenko še stali in se pogovarjali, se je parkrat okrenil in jima s klobukom pomahal.

Ali se mu dopade Lenka? Pa saj Lenka ima rada Pavleta! Morda je pa res mislil nanjo, na Marjanco! Morda se jima je pridružil le radi nje! Danes pa jo je spet tako pogledal. Tako resno in vendar tako veselo obenem.

Marjanci se je pred očmi zameglilo. Bog-Oče, ki je gledal nanjo očetovsko dobrotno, se je v svojem zlatem sjaju zganil in usta so se mu potegnila kot v nasmeh.

Ivan, Ivan Flerinov je zasenčil Marjanci Gospoda Očeta in namesto da bi se potrkala na prsa in skrušeno sklonila svojo glavo v ponižni molitvi, je gledala skozi meglo zlatih iskric, skozi smehljaj na dobrotljivem obrazu Vsevečnega — Flerinovega Ivana —

Maša je minila. V zlatem solncu so blestela pisana dekleta, se hihitala in hitela mimo fantovskih gruč po hribčku navzdol.

Marjanco je pekla vest. Grešila je, ko je med mašo mislila nanj in se ni poglobila v pobožnost kot se spodobi in kot jo je učila mati.

Ko se je bila množica izsula iz cerkve, je pokleknila in prav pobožno zmolila še eno Češčeno Marijo, da ji nebeška Mati izprosi odpuščanje za njeno pregrešno raztresenost.

Sedaj je stopila na blesteče solnce in pohitela, da ne bodo mati godrnjali.

Doli pod gričem pa ji je zastal korak in se je spotaknil utrip njenega srca. — Flerinov Ivan je šel pred njo, se okrenil in ko jo je zagledal, ji stopil naproti.

„Si kanila na koncu nadomestiti zamudo?“ jo je podražil.

„Oh, saj so me mati tako dolgo zadrževali!“

„Res? Pa sem mislil, da te je zamudila tvoja gizdavost,“ se je šalil dalje.

„Kaj pa misliš, saj se še prav pogledala nisem v zrcalo!“

„Glej jo no, pa si le zala, rdeča in bistra, kot bi se bila zamudila pol dneva pred steklom!“

Ni vedela ali naj mu odgovori z zafrkljivostjo ali naj molči.

„Če se norčuje“ — jo je za hip zbolelo srce. Pogledala mu je v obraz. — Gledal je nanjo resno in nič posmeha ni bilo v njegovih očeh.

Povesila je oči in vsa kri ji je šinila od srca v lica.

Opazil je njeno zadrego. Vjel jo je za roko, se sklonil k njenim očem in tiho dejal:

„Marjanca, tako lepi nageljni vise iz tvojega okna — ali smem priti drevi po šopek?“ —

Hipoma je dvignila glavo, ves obraz ji je žarel —

„Smeš,“ je pokimala, mu iztrgala roko in zbežala čez trato proti domu.

„Ej, ej, škoda, res škoda, da je Flerinov tak —“ so zopet modrovali mati v svoji kamri, ko je že vse okrog počivalo in so na tiho zemljo mežikale svetle zvezdice.

„Tak postaven in bogat fant pa tako malo gospodarski! — — Pa saj je še čas, dekle je še otrok, pet let se še ne mudi in do takrat se bo že našel primeren mož za Marjanco in za dom...“

In so sladko zaspali. — — —

„Marjanca, deklíč, za ves svet te ne dam — — in kadar zagospodariva midva, se bodo čudili in bodo zijali mati in vsi, ki danes mislijo, da so me knjige in šole spridile...“

Izza cerkvice na griču je pokukal mesec. Z enim očesom je pobožal pokojni san Pobregarjeve matere, z drugim je pomežiknil mlademu paru, ki je v svoji mladi sreči koval velike načrte za bodočnost.

Franjo Mastnak:

Misel vasuje.

*Ko mlado jutro dahne čez poljé,
zvedava z njim v vas moja misel gre:
„Kakó si, draga, spavala nočoj? —*

*Sem sanjal: z dalje priletel je gavran črn
in z glave snel diadem ti srebrn
in z njim spet zginil v mraku za vasjo.“*

*„...— Ah! V mučnem spanju sanjala sem: bel
golobček je od tebe priletel
in mi prinesel blede-rdeči cvet*

*in pismo. — V njem je v črnih črkah stalo:
Dekle, ti v mraku z drugim si kramljalo —
Jaz odpotujem v daljni, tuji svet! —““*

*In misel plaho vrne se nazaj!
Ne vem kaj slutiš? Drevi pridem naj
spet tiho v tvojo belo kamrico...*

Ivan Nemeč:

Dekletu.

Noč.
Bleda luna gleda na tiho zemljo, pozdravlja molče njene prebivalce, ki mirno uživajo san utrujenih.

Na vrhu griča sem se ozrl na vse strani. Srce mi je trepetalo, vroče se je pretekala kri po žilah, nekaj silnega, mladega je bilo v meni. Zavriskal sem na moč, da je odmevalo v dolini in se izgubilo nekje za tretjim gričem. Tam na onile strmini, na visokih topolih sosednega holma, mi je obvisel pogled. Neznana želja mi je stopila v nogo. Hitel sem, pot mi je lil raz čelo. Obstal sem, ko so tisti visoki topoli stali tik pred menoj.

Tam ob strani, v senci košate lipe je slonela bela hiša. Stal sem in trepetal. Zaspano je mežikalo iz beline okence Minkine kamre. Rdeč nagel se je zibal v nočni sapici, duhteči beli šeboj se mu je klanjal. Korak je sledil nagonu nestrpnega srca. Dvignil sem roko in potrkal.

„Minka!“

Molk. Nekje je zateglo zacvilil pes in zdramil tišino.

„Minka“, sem zaklical močneje in spet potrkal.

Nekaj je zašumelo, kot da se je predramilo telo iz globokega spanja in prisluhnilo.

„Minka!“ sem ponovil, „odpri, jaz sem, Mirko!“

Nalahno se je odprlo okno. V temnem okvirju se je pojavila Minka, njen beli dekliški obraz je bil lep kot obraz prikazni. Nepremično sem zrl v to tiho lice. V grlu me je nekaj stiskalo in mi ni dalo govoriti.

„Ti, Mirko?“ je dahnilo iz Minke.

Molčal sem.

„Mirko! Ti si prišel k meni?“

„Jaz,“ sem iztisnil iz sebe z veliko silo.

„Prišel sem, Minka — — Naravnost iz mesta — domov sem bil namenjen. Tam onstran, na križpotu pa so me pozdravili vaši topoli... Nisem te videl leto dni in sem prišel, da te pozdravim...“

„A zakaj, zakaj k meni?“

„Ves čas sem mislil na te... Tudi to sem ti prišel povedat.“

Pomolčala je, kot da nekaj težko razmišlja in rekla:

„Toda jaz sem kmetska!“

„Prav zato, prav zato,“ sem jo hotel prepričevati in ji povedati, kako sem vsa dolga leta učenja hrepenel po domu, po naših poljih, po naših mesečnih nočeh, po dekletu domače grude.

Prehitela me je:

„Ti si študiran, Mirko, jaz pa sem le nevedno kmetsko dekle. Pusti me.“

Nagnila se je, izbrala med visečimi cveti najlepši nagelj, ga odtrgala in mi ga pripela.

„Pojdi srečno!“ je dejala in solze so trepetale v njenem glasu.

Predno sem se zavedel, je zaprla okno. Obstal sem, kot da me je kdo polil z mrzlo vodo. Ko sem se zdramil, sem čutil, da se mi smejejo črički v polju.

Zamahnil sem z roko in krenil domov.

Ivan Albreht:

Tam na vrtu.

*Tam na vrtu, na zelenem
rdeča gartroža cvete,
pa ni roža to na vrtu,
ampak moje je dekle.
Sonce mlado jo obseva,
veter boža ji lase.
Kamor stopim, koder hodim
moje je pri njej srce.*

Ivan Albreht:

Pojdem v goro.

*Pojdem v goro in posekam
v gori javorje si tri:
prvi bo za mizo belo,
drugi bo za postelj belo,
tretji bo za zibelko.*

*Žgodaj žena bo vstajála,
sinka iz zibelke jemala,
z njim za mizo sedala.
In za mizo res, za belo
mati sinka bo učila
in tako mu govorila:*

*— Rasti, rasti, sinček mali,
dete mojega srca,
rasti kakor javor v gori,
zemlja naša kliče te,
sočne brazde in razori
tvoje čakajo roke.*

V logu že pastir — poje v tihi mir ...

L. M. R.:

Čevlji ...

Živel je življenje, kakor je usojeno marsikateremu zemljanu-siromaku. V mladih letih si je služil svoj borni kruh pri težkem delu s sekiro v roki. Ni bil ne mizar, niti tesar, a zato spreten in dober samouk. Skromen in delaven je bil naš Matija Dolenc.

Vsa njegova pridnost in skromnost nista zalegle prav nič. Siromaku je pač bilo usojeno ostati za vedno siromak. Nesreča mu je stala dan in noč ob strani in te njegove nesreče je bila kriva edinole njegova lena žena Lena. Ves njegov težko prisluženi zaslužek je stekel po njenem vedno žejnem grlu.

Tako je minevala mladost Matije Dolenca in z njo odporna sila jeklenega moža. Sedmi križ mu je strl zadnjo moč in silo. In on, ki je bil vajen vedno le delati in trpeti, je moral opustiti delo, le trpljenje ga je spremljalo do konca njegovega bornega življenja. Bolezen ga je priklenila na posteljo. Postelja mu ni dala zaslužka,

žena je ostala nepoboljšljiva pijanka. Mesto zasluženega pokoja je v zadnjih urah svojega življenja trpel še glad. Občina ga je dala naposled v hiralnico.

Zena Lena je dobila čez nekaj tednov dopisnico iz hiralnice z vsebino: „Vaš mož Matija Dolenc je umrl.“ Njegovega pogreba se je udeležilo tudi večje število kmetov-soobčanov. Mučenik Matija je ležal v kotu mrtvašnice, odet v razcapano obleko, v krsti iz starih, od dežja izpranih, ter na pol preperelih desk starega plotu, v katere je on sam nekoč v potu svojega obraza zabijal žeblje.

Mehka in plemenita srca soobčanov so mu v zadnjem trenutku kupila drugo spodobnejšo krsto in ga spremila na njegovi zadnji poti.

V trenutku, ko je molil ob odprtem grobu za njegovo dušo star in gologlav kmetič — pogreb se je izvršil brez duhovnika — in so mu odgovarjali ostali pogrebci, je njegova Lena sedela v bližnji gostilni in v veseli družbi tujih, njej nepoznanih postopačev pravkar zapila njegove zakrpane nedeljske čevlje.

Fr. Rojec:

Sramežljive žabe.

(Satira.)

Žabe v mlaki zaregljale,
 „Lej ga, lej ga!“ so dejale,
 v blato se zarile vse,
 ven glavé molile še.
 Zopet so se oglasile,
 in glavé so obrnile
 ter oči vse izbulile
 njim so se na ono stran,
 kjer iz grma do vodé
 sklanjal se je trst drobán.
 Vpile žabje so glavé:
 „Mož nesramni, kaj počenjaš,
 kaj se nag po brstu spenjaš?
 Kažeš gole bedre nam,
 ali res te nič ni sram?!
 Rad bi bil naš kralj — vladar
 me pa pravimo; nikdar!“
 Žabjak je na trstu dremal,
 dobrodejno mu objemal
 solnčni žarek je teló,
 ki je bilo res goló!
 Žabjak zine prav počasi

in tako-le se oglasi:
 „Vek- u-vek, u-vek vek-vek,
 kaj me zmerjaš, žabji klek!
 Bog mi plaščka ni podaril;
 kakor me je On ustvaril
 tu na solncu zdaj čepim:
 Če pa tak vam grd se zdim,
 proč poglede obrnite
 in mi hlače preskrbite!“
 Žabe umolknile so
 in še gobčke skrite so.
 Žabjak pa se je vesel
 grel in svojo pesem pel.
 Žabe so za njim prišle
 tudi góle, nage vse,
 vendar niso zapazile
 tega, dasi so jim bile
 še izbuljene oči.
 In še do današnjih dni
 žabe take so ostale,
 in zato koncert svoj v mlaki
 vselej zdaj prično le v mrakil

L. U. R.:

Kmetška složnost — naša rešitev!

Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.“ Star in preizkušen izrek. In vendar je tako, da brez setve ni žetve.

Te besede in pa dejstvo, da smo sinovi kmetške matere, katera nas je s svojimi krvavimi žulji njenih pridnih in izmučenih rok, vzgojila v to kar smo in iz hvaležnosti kot plačilo truda in muke, smo dolžni, da podpremo vsak posamezni vse svoje sile, v povzdigo našega kmetijskega stanu na ono stopnjo, ki mu po pravici gre.

Vsak posamezni se naj v polni meri zaveda svoje dolžnosti, posebno pa oni akademično naobraženi kmetški sinovi, ki se imajo edino svojim kmetškim starišem zahvaliti za to, kar so. Oni pa, ki se tega nočejo zavedati in jih je celo sram kmečke matere z ruto na glavi, ti niso vredni, da jedo kruh, ki jim ga dá in pripravi kmet.

Stanje našega kmeta je danes tako obupno, kakor še morda nikoli. Krivdo valimo na druge, a krivi smo vsega mi sami. Kdo se bo brigal za nas, če mi sami nič ne ukrenemo? Ako bomo spali še naprej, kakor spimo danes — potem bomo kmalu za vedno zaspi.

Dolžnost nas vseh je, da se združimo v močno kmetško organizacijo, čije namen in cilj bo, v složni borbi pridobiti si one pravice, ki nam po pravici in moči gredo, ključ do tega imajo v rokah v prvi vrsti naši kmetški fantje in dekleta, ta zdrava sila in moč narodova.

Kaj nam je potreba v dosego teh ciljev? Prvo in glavno je, da dvignemo kulturo našega podeželnega ljudstva na ono stopnjo, na kakoršni je že danes v vseh naprednih severnih državah. In to bomo dosegli z nadaljnim ustanavljanjem naših podeželnih kulturnih društev. Teh je spet naloga, da širijo prosveto po dosedanjih metodah. A te metode same ne bodo po mojem mnenju rodile že zaželjenih uspehov. Treba nam je stremeti za tem, da zmagamo na gospodarskent polju. Strokovne izobrazbe dajmo naši mladini, da nam še ona ne utone v nevedi.

V vsako vas ljudsko knjižnico! Zraven leposlovnih knjig, pa se naj uvedejo tudi kmetijsko strokovne knjige, iz katerih naj črpa naša kmetška mladina svojo znanost. A pri tem še ne smemo končati, ker bi tudi s tem še ne dosegli prav nič. Treba je i vzpodbude in dreganja, kakor tudi praktičnih poizkusov, predavanj in tolmačenja. Zahtevajmo zato, naj se postavi na vsake dve do tri šole po

en kmetijski strokovnjak, čigar naloga bi bila, da po nekaj ur dnevno predava in uči mladino zadnjega ali zadnjih 2 šolskih letnikov, teoretično in praktično v vseh potrebnih kmetijskih panogah. V ostalem času pa naj deluje z nasveti, poizkusi itd. med kmetiskim ljudstvom. Na ta način bi bilo olajšano tudi delo srezkim in banskim kmetijskim strokovnjakom, kateri žalibog, ne po njihovi krivdi, pri najboljši volji ne morejo nuditi kmetu to, kar od njih pričakuje.

Se-le, ko bomo dosegli to, bomo lahko mirno gledali bodočnosti v oči.

Močni smo dovolj, da lahko to zahtevamo, saj nas je dobre tri četrtine Jugoslovanov kmetijskega stanu, treba nam je samo složnosti in korajže.

Ing. I. Zaplotnik:

Metuljnice ali stročnice.

Površina naše zemlje je naseljena z nebrojnim množtvom prav različnih živih bitij. Vsa ta živa bitja (organizme) delimo v dve veliki skupini: živali in rastline. Mi danes namreč vemo, da so rastline prav tako živa bitja, kot živali. One žive svoj način življenja, ki se v mnogočem razlikuje od živalskega. Obstojajo pa cele velike skupine organizmov, s prostim očesom nevidnih, za katere si učenjaki še niso edini, ali naj jih prištejejo rastlinam ali živalim. Mi se s temi ne bomo bavili, temveč se bomo nekoliko zadržali pri razvitejših rastlinah, ki jih v življenju često srečujemo.

Rastlinsko carstvo je ogromno. Kakor v človeškem rodu, tako imamo tudi v rastlinstvu skupine, ki so si več ali manj podobne, ki so si več ali manj sorodne. Rastline iz take sorodne skupine imajo vsaj nekatere skupne lastnosti, po katerih se ločijo od drugih rastlinskih skupin. Take rastlinske skupine ali družine pa so po številu vrst, ki jih sestavljajo, prav različne; nekatere obsegajo samo po par različnih vrst, druge pa zopet po več tisoč.

Ena takih velikih družin so metuljnice ali stročnice. V to družino spadajo mnoge, na prvi pogled prav različne rastline, zelišča, grmi in drevesa. Srečujemo jih povsod, na vrtu, na njivi in travniku, na pašniku in v gozdu, pa tudi na nerodovitnih peščinah. Tako prištevamo semkaj: fižol, grah, bob, lečo, različne detelje, lucerno, lupino, mokoto, grahovico, akacijo, nagnoj itd., da omenim samo nekatere, ki so pri nas najbolj poznane. Človek se z njimi okorišča na različne načine. Tako služi zrnje za človeško in živalsko hrano

(grah, fižol, leča, bob, soja), zeleno fižolovo stročje uživamo kot zelenjavo, zopet druge so odlična zelena krma in seno (poljski grah, grahoviča, detelja, lucerna, esparzeta, seradela), od tretjih dobivamo trden les (akacija). Nekatere dajejo barvila (indigo), iz drugih pridobivajo olje (soja, podzemeljski oreh), tretje služijo v zdravilstvu. Ker je ta rastlinska družina tako mnogoštevilna, in uporabnost stročnic tako mnogostranska, ni čudno, da so razširjene takorekoč po celem svetu.

Videli smo, da spadajo med stročnice prav različne rastline. Če spadajo skupaj in so si celo sorodne, morajo imeti tudi nekaj skupnih lastnosti. Da vidimo, kako je s tem! Poglejmo n. pr. grahov cvet! Če ga pregledamo natančno, vidimo, da se sestoji iz petih cvetnih lističev. Zgornji, nazaj zavihani, je največji; imenujemo ga jadro. Stranska lista sta enaka, imenujemo jih krili; spodnja dva, ki sta tudi med seboj enaka, pa tvorita tzv. ladjico. Cel cvet je podoben metulju. Če pogledamo sedaj cvet fižola, ali akacije, ali detelje, vidimo, da je popolnoma enako sestavljen. Razlikuje se od grahovega cveta po velikosti in barvi. Po tem metulju podobnemu cvetu je dobila cela družina ime metuljnicé.

Plod metuljnic je strok; po njem nazivamo te rastline tudi stročnice. Strok vsebuje po navadi po več zrn, pri nekaterih vrstah, n. pr. pri detelji pa samo eno. Zrnje stročnic vsebuje mnogo beljakovin, tako n. pr. grah 27%, fižol 26,6%, leča 29,6%, soja 39,8%. Razen tega imajo okrog 2% tolšče, soja celo 19%. Tudi njihova slama je bogata na beljakovinah. Vsled obile vsebine beljakovin so stročnice v zelenem in v posušenem stanju tečna krma, zrnje pa prištevamo močnim krmilom.

Stročnice imajo v večji ali manjši meri izraženo eno posebno lastnost. Ako oprezno izrujemo fižol ali grah in previdno otresemo raz korenin prst, opazimo na koreninah vse polno gomoljčkov. Te gomoljčke povzročajo posebne bakterije, ki imajo sposobnost, sprejemati dušik iz zraka. Ko posamezne bakterije odmro, rastlina iz njihove razpadajoče tvari črpa dušičnate spoje. Na ta način so stročnice skoro neodvisne od dušičnatih gnojil v zemlji, kajti one se s pomočjo gomoljnih bakterij lahko okoriščajo z zračnim dušikom. Ker pri žetvi in košnji ostanejo korenine v zemlji, se zemlja obogati za ves oni dušik, ki se nahaja v tem času v koreninah. Ker so torej stročnice v stanju sprejemati dušik iz zraka, jim ni potrebno gnojiti z gnojili, ki vsebujejo dušik (hlevski gnoj, čilski soliter, apneni dušik, amonijev sulfat).

Vsled tega svojstva pripada stročnicam v gospodarstvu posebno važno mesto. Zlasti se to izrablja v gospodarstvih, ki imajo slaba, peščena tla in jim primanjkuje tudi hlevskega gnoja. Tam se jejo kmetje lupino, ki je za te svrhe posebno pripravna. Ko lupina doraste, jo podorjejo. Ker lupina kot stročnica sprejema nevezani zračni dušik in ga v sebi nakopiči, se zemlja s tem, da lupino podorjejo, obogati na dušiku, se pognoji. Ta način gnojenja imenujemo zeleno gnojenje. Seveda so za zeleno gnojenje uporabne tudi druge stročnice.

Vse stročnice pa imajo to neprijetno lastnost, da slabo uspevajo, če jih sejemo na istem mestu večkrat zaporedoma ali v prekratkih presledkih. Tudi ako sejemo kako stročnico na njivo, kjer te vrste še nismo pridelovali, bo uspevala slabo. To pa zato, ker ima vsaka stročnica svojo posebno vrsto gomoljnih bakterij. Te bakterije živijo v oni zemlji, kjer se dotična vrsta stročnic prideluje. V zemlji pa, kjer dotična stročnica še ni rastle, teh bakterij primanjkuje ali pa jih sploh ni. Zato se njihov upliv pokaže šele, ko se zadostno razmnožijo.

— n — o.

Zakaj se kmetski domovi rušijo?

Beg z dežele“, „Izseljevanje“, „Zadolževanje“ in „Propadanje kmečkih hramov“ i. t. d. — tako nekam se glase članki in dopisi v dnevnikih glasilih. Že res. So to sama vprašanja, ki niso toliko za radovedno javnost, kolikor za resno razmišljanje, so to vprašanja, ki segajo globoko v narodnogospodarsko, oziroma v socialno življenje. Da, v narodnogospodarsko še celo. Saj je pojem „narodno gospodarstvo“ nekaj živega ali resnično obstoječega šele, ko si ga mislimo kot celoto vseh poedinih gospodarstev. No, in ali ni pri nas (v Sloveniji) nad tri petine in v državi celo tri četrtine ravno kmečkega stanu?!

Nezdrave, oziroma celo porazne pojave na deželi menda lahko opazimo vsi. Sesedanje častiljivih kmečkih domov, padanje produktivnosti zemlje, rastoča mrznja do kmečkega dela, zadolževanje i. t. d., to in še mnogo, mnogo drugega je na dlani. Zato se nas loteva strah. Ta strah pa ni pretiran, marveč je naravno utemeljen. Saj razpad kmečke hiše ne pomeni le razsekanja tradicij in naših duševnih vezi z njo, ampak veliko več. Tudi ni ta razpad istoveten s konkurzom kakega obrtnika, industrijalca ali trgovca. Ta praznina se da zravhati brez hujših posledic za človeštvo. Ni pa tako pri

kmečki hiši. Ta vrzel se ne da tako lahko zamašiti in njena praznina sega živo v socialno življenje, ker kmet je in bo prvotna stanica, ki izroča vsemu življenju življenjske sokove.

Ravno zato pa ni dovolj, da prej navedene in druge pojave le podčrtujemo. Tako res ne pridemo iz začaranega kroga. Tudi ni še možna rešitev, če se zatekamo po lečilo edino v strokovno izobrazbo, ker na ta način si vsiljujemo napačno sodbo, da je vsemu kriva le zaostalost kmečkega ljudstva. To vendar ni resnica. Če bi pa to bilo — no, lahko bi bili zadovoljni.

Poglejmo le malo v svet!

Dočim se naši kmečki hrami rušijo, rastejo v mestih ogromne stanovanjske kasarne, razkošni dvorci, bančne palače, vrtoglavi nebotačniki, fabriški kiklopi; dočim raste na deželi razljudenje, si mestno prebivalstvo stopa na glave in si je v vedno večje napotje. Saj jih je tamkaj na km² sto, tisoč, stotisočkrat več ko na deželi. Na deželi vedno večja mizerija, telesna in duševna, v mestih vsestranska „impozantnost“, „veličastvo“, ki pa seveda ima tudi v svoji neposredni bližini — v predmestjih in delavskih revirjih — sicer bolj potajeno, a toliko večjo revščino.

Človeku s količkaj odprtimi očmi in zdravim presojanjem razmer se mora to očitovati kot nekaj nenaravnega, zdravemu razumu in čustvenemu stremljenju protivnega, socialno nezdravega in zato nevarnega. Pa postavite na tehtnico vsaj zaokroženo ceno vseh teh nakupičenih vrednot in primerjajte jo z ono dežele! Ali se vam ne zdi kot velika glava na skromnem telesu? Primerjajmo še mimogredé umerjeno celoto, sicer okornega pokrajince z nestrpnim in plahim meščanom, izčrpanega, a kljub temu zdravega kmeta z bolehnim meščanom! Povsod sama nasprotja, sama nesoglasja. Dežela in mesto — dva protivna si svetova!

A ravno tja beži naše ljudstvo, uverjeno, da si pribori boljše življenje. Kam pa naj beži razlaščen masa, če ji rodna gruda ne more nuditi kruha! Tudi ima mesto vse polno onih vab, ki jim podeželsko ljudstvo rado naseda. In kaj je posledica? O tem govori dovolj razločno številke o brezposelnosti in prej omenjeno napotje delavskih in drugih množic, ki se pogrezajo telesno in nrvastveno. Še včeraj sinovi kmečkih očetov so danes razlaščeni tudi sadov dela svojih rok.

In še eno, z ozirom na bodočnost nič manjše zlo je, ki mu moramo posvetiti pozornost. Mislim na našo mladino, ki tudi mora v mesta za — dušno hrano. Neprestano je v eroplanih z brzino 400 km na uro, in dočim se je ena skupina zasanjala v „zračne“

akrobacije, se druga zadovoljuje z vrtoglavo avtovozilno brzino, tretja pa ugiblje o bogastvu in njegovih dobrotah. Mladina črpa in si usvaja iz svoje neposredne okolice. Mesto pa je lice vseh mogočih lic in nosi pečat onega duševnega življenja, ki ustvarja enostransko, to je materijalno kulturo.

Kaj naj mladina v mestu dobi? Tudi če se vrne med narod (kmetsko ljudstvo), mu pri najboljši volji ne more ničesar dati, ker sama nič nima. Mladina prihaja na deželo kot mrtev organizem, ker ji je ideal vse prej kot pa zemlja. Ideal dela ji je že davno stopil v ozadje, ideal kmečkega dela pa je v kali zamorjen.

Veliko je nesoglasje med mestom in deželo, ravno tako tudi med poedinimi socialnimi skupinami. Zato pa trčimo v vsakdanjem življenju v manj ali bolj očitno nestrpnost. Povsod se očitujejo sunki nezadovoljstva nele v kmečki, marveč v vseh socialnih plasteh, v vseh stanovih.

V zgodovinskem razvoju so se v člov. družbi razvili nižji, srednji in višji stanovi. Prvi stan tvorijo vsi oni, katerih produktivnost zavisi od njihovih rok ali telesnega dela. Semkaj spada tudi kmet.

Na tem mestu moramo spet opozoriti na vekovečno resnico, da je ravno na kmečki dlani klica življenja, in to iz enostavnega dejstva, ker se krušno vprašanje — v najožjem pomenu besede — ne da premakniti s svojega prvenstvenega mesta. Brez kmečke produkcije si socialnega življenja niti misliti ne moremo. Da niti ne omenimo njegovega nič manjšega pomena v pogledu zdravstva, razuma, npravstva i. t. d. Ni laž, če rečemo, da poživlja in obnavlja kmet vse človeštvo. Kmet je začetni in končni proizvajalec vseh socialnih vrednot, edino on. Sicer se to dejstvo ne zanika, a praktično se nanje rado pozablja.

Mirno pa lahko pribijemo: Edino plačilo za svoje visoko poslanstvo je kmet dobival v obliki dolžnosti. Sam nase oprt je preskočil najtežje čase, le iz sebe je jemal življenjske sile, ustvarjal in ustvaril mnogo, mnogo. To resnico beremo raz naših domov in sel, na polju, vinogradu in livadi, iz jezika in pesmi.

Če se kmet kljub dobljenim udarcem ni še sesedel, je pač velika resnica, da je kmečka hrbtenica zelo, zelo močna.

Končno si na vse to postavimo vprašanje:

Odkod ta globoka razpoka med deželo in mestom? Odgovor: Radi nizkotne lakote po tvarnih dobrinah, ki poganja kapitalistične podjetnike v večni „opravek“, kalkulacije, spekulacije. In posledica te lakote? Profit in profit ali krivična delitev dobrin, ki so jih ustvarile edino delavne roke.

Tukaj tiči bistvo propadanja naših domov, izseljevanja, zadolževanja i. t. d.

Ali ni leka proti tej pošasti?

Je. Predpogoji so dani v še vedno zdravem kmečkem ljudstvu. Ono hrani še mnogo odpornih sil, ki so zmožne zajeziti usodno delovanje tega črva. V ta namen pa se mora naša duševnost sklopiti z njegovo in globoko doumeti njegov veliki pomen za narod, kakor tudi za človeštvo. Edino tako bomo mogli:

1. Oprostiti usuznjeno delo.

Saj menda ni novost, da žrtvuje kmet velik del svojih s trdom priborjenih sadov kapitalistu. Dokler ne bo od tega rešen, oziroma dokler se ne zatre svoboda izkoriščanja, je ohranitev naših domov izključena.

2. Preobraziti duševnost naroda.

Kapitalizem je namreč storil vse mogoče, da nam je pričaral vse mogoče varljive ideale in si tako podredil tudi našo duševnost.

3. Tehnično izobraževati.

Gostota ljudi je vedno večja. Zato ne moremo v širino, pač pa v globino. To je v splošnem možno, ker sta nam na razpolago prirodoslovne vede in tehnika. A za to ne zadoščajo le delavne in pridne roke, treba je razumnega dela. To pa more nuditi le izobrazba.

To je nekaj stisnjenih misli, ki naj bi pokazale pravec našemu delu med kmečkim ljudstvom. Le s širokopoteznim in sistematičnim delom bo možno zrvnanje krivic, ki režejo v meso nedolžnega, a tako močno razrvanega kmečkega in ž njim celotnega naroda. Dokler ne usmerimo dela v to stran, ne moremo postaviti nanj nobenih zahtev.

Sodobna zadružna vprašanja.

(Nadaljevanje.)

Danes se po vsem svetu vrši velika propaganda za povratek k naravi, h kmetijstvu, zakaj kmetijstvo je korenina in deblo, industrija so veje, trgovina pa listje. Brez zdravih korenin in krepkega debla — kmetijstva, niso mogoče ne veje — industrija, ne listje — trgovina.

Bodoči razvoj zadružništva.

Dasi je prerokovanje zelo riskantna stvar, se vendar z gotovostjo lahko trdi, da bo zadružništvo popolnoma prodrlo in iz-

podrinilo kapitalizem. Celo znameniti narodnogospodarski strokovnjaki, ki niso naklonjeni združništvu, priznavajo, da je kapitalizem dosegel višek razvoja in da bo v prihodnjih desetletjih hitro nazadoval. Zasluga za tak razvoj gre predvsem agilnim in požrtvovalnim funkcionarjem in uradnikom osrednjih združnih organizacij. Kapitalizem je dokončal svojo nalogo s tem, da je organiziral industrijo in zavojeval svetovne trge. Bodočnost ima kmetijstvo, čeprav je trenutno njegova donosnost zelo nizka. Naloga kmetijskega združništva bo predvsem ta, da bo organiziralo kmetijsko industrijo in skupno vnovčevanje pridelkov in izdelkov. Tako bo kmetijstvo doseglo primerno rentabilnost.

Poleg kmetijstva ima bodočnost tudi obrtništvo, čeprav sedaj zelo trpi zaradi konkurence industrije, ki s stroji producira na veliko in ceneje. Prednost obrtništva je v tem, da izdeluje individualno, torej po okusu in kvaliteti, dočim so izdelki industrije površni in enolični.

Največja prednost kmetijske in obrtniške proizvodnje pa je v tem, da se tu vzgaja boljši, sposobnejši in plemenitejši človek, medtem ko velika tovarna v človeku najboljše ubija, ker ga spreminja v brezpraven stroj. Jemlje mu torej inicijativo in možnost individualnega razvoja ter napredka. Sodelovanje v zadrugah razvija v človeku čut požrtvovalnosti, enakovrednosti in pravicoljubnosti. Zadruga je torej najboljša šola za vzgojo popolnega človeka.

Najlepši dokaz, da kmetijsko združništvo, vodeno po etičnih načelih, res dosega prave čudeže, nam nudi Danska. Prejtnji danski kmetje niso samo malo pridelali, temveč so še s temi pridelki goljufali. Prodajali so vodo za mleko, potvorjeno maslo, pokvarjena jajca. Seveda so tako hitro zgubili inozemski trg in zapadli še večji revščini. Združništvo pa je kmeta vzgojilo, da pridelala še enkrat toliko in samo prvovrstnega blaga. Sedaj tudi zato ne more slepariti, ker bi kot solastnik zadruga sam trpel škodo, če bi dobavljal slabo blago, posebej pa tudi zato ne, ker zadruga vse blago preišče in zaznamuje, tako da se lahko takoj ugotovi, kdo je dobavil potvorjeno ali pokvarjeno. Danes je danski kmet najpoštenjši, a tudi najbogatejši na vsem svetu, vse to po zaslugi združništva, ki popolnoma obvlada kmetijsko industrijo in trgovino. Danski kmet je sedaj enak meščanu. Je izobražen, lepo opravljen, ima lepo poslopje, knjižnico, klavir, radio, telefon. Zato se ne izseljuje v mesta in v tovarne, temveč je vesel, da mu tega treba ni. Veliko zasluge za to imajo tudi ljudske visoke šole, ki so

kmeta tako vzgojile, da ima n. pr. bolj higijenične hleve kot kmet drugih držav stanovanja.

Tudi konsumno združništvo po mestih je doseglo že velikkanske uspehe. Na Angleškem je že ena četrtina trgovine in ena osmina industrije življenskih potrebščin v rokah konsumnih zadrug. Poleg tega imajo te zadruge na Cejlonu lastne plantaže za kavo in veleposestva za vzrejo klavne živine. Na Švedskem zadruge prevzemajo od kapitalistov mline, tovarne za margarino in kavčug. Na Nemškem je največja tovarna za klobase in največja pekarna last zadruge. V vseh industrijsko razvitih evropskih državah je konsumentska združna organizacija s svojimi tisoči konsumov in milijoni članov tako močna, da odločujoče pritiska na cene najvažnejših življenskih potrebščin, ki bi jih kapitalisti sicer zvišali.

Združno gibanje je v svojem bistvu bolj revolucionarno kakor komunizem, zakaj ono ne zasleduje le izboljšanje gospodarskega reda, temveč preobrazuje tudi človeka samega v plemenitejše in popolnejše bitje.

Bodočnost Evrope je torej v združno organiziranem naprednem kmetijstvu in obrtništvu, neposredno zvezanem z meščanstvom potom produktivnih in prodajnih na eni ter konsumnih zadrug na drugi strani.

Ponatis iz „Združnega Vestnika“.

O zelenjavi, ki jo uživamo surovo. Današnje dobo naše prehrane lahko imenujemo dobo vitaminov. Že v lanski „Grudi“ smo opozorili naše čitateljice na te sestavne dele naših živil, ki so za zdravje velikega pomena. Vitamini pospešujejo rast in razvoj telesa, osvežujejo kri, krepijo mišice in podpirajo tvorbo kosti. Največ vitaminov vsebujejo mleko in izdelki iz njega, jajca, sveže zelenjave in ribja olja. Vitamini so kakor drobcena živa bitja, ki jih z daljšim kuhanjem umorimo. Doslej smo mislili, da je naš organizem, celo naše telo najbolj srečno, če dobiva čim več mesne in mastne hrane. Temu mesu smo dodajali še zelenjavo, ki smo jo predvsem dolgo izpirali in namakali, potem pa dušili ali kuhali tako dolgo, da je izgubila vsako redilno vrednost. Še sreča,

da smo morali uživati salato svežo in da se nam je prileglo surovo sadje! Brez teh poslednjih dveh, bi naše telo še bolj okrnelo in oslabilo. Pretečna, mesna hrana razkraja zdravje, povzroča celo vrsto obolenj v črevesju, v jetrih, žolču, na srcu, v ledvicah, v mišičevju in v sklepih. Kaj mislite, odkod tolika razširjenost revmatizma? Odkod ta naša najmodernejša bolezen — arteriosklerosa (poapnenje žil) pri starejših debelih ljudeh? Odkod slaba prebava, zaprtje? Zato, ker uživamo preveč mesne, preveč kuhane hrane, premalo surovih jedil: sočivja, zelenjave, sadja. Seveda ne smemo pretiravati in misliti, da moramo odslej živeti le od surovih hranil. Naš želodec je navajen kuhane hrane. Mnoga tisočletja so minila, odkar je človek iznašel ogenj in si jel pripravljati kuhane jedi. Presmešno in tudi škodljivo bi bilo, ako bi hoteli sedaj naenkrat pojediti vse surovo. Odločimo se torej za mešano hrano: kuhano in surovo. Kar kuhamo, kuhajmo le tako dolgo, da je res kuhano in želodcu lahko prebavljivo, ne pa še dalje, dokler ne umorimo poslednjega vitamina in ne izlužimo vse redilne snovi. Predvsem ne namakajmo mesa in zelenjave dolgo v vodi; voda odvzame in raztopi mnogo rudninskih snovi, ki so v njih.

Zima, tista na svežih zelenjavah tako revna doba, je za nami. (Ne mislite pa, da mora biti zimska hrana revna tudi na vitaminih! Spomnite se kislega zelja, kisle repe, pese, črne redkve). Po vrtovih se že zelene gredice salate: berivke in glavnote ter radiča. Tudi rdeča redkvice je že godna za ruvanje, če niste pozabile nanjo pri setvi. Kmalu bomo imeli prvi grah, prve kolerabice, potem fižol, kumare, paradižnike. Da vam, draga dekleta, olajšamo pripravo take surove hrane, bomo vsak mesec priobčevali tudi način pripravljanja. Za sedaj se omejimo na spomladno zelenjavo, na salato, redkev in špinačo.

Pregovor pravi, da je dobra salata tista, katero osoli modrijan, ji prilije olja razsipnež, okisa skopuh, zmeša pa norec. Vsako solato najpreje (istotako radič) dobro operemo, potem jo odcedimo, jo povežemo rahlo v prt kot v culico ter vihtimo z njo po zraku, dokler se vsa tekočina ne vpije v blago.

Solato stresemo v skledo ter jo najpreje oblijemo z oljem, v katerem smo raztopile primerno soli. Dobro jo zmešamo, potem šele prilijemo kisa. (Za bolnike rabite limonov sok ali vsaj vinski kis). Solato ne smemo pustiti stati, ker upade in ni več dobra. Pri dobro pripravljeni solati nikdar ne ostane na skledinem dnu kaka tekočina, vse kar smo vlili nanjo, ostane na njenih listih. Če nam ugaja, lahko primešamo solati malo sesekljanega česna, čebule ali drobnjaka, jo zmešamo s fižolom ali s krompirjem. Lahko jo obložimo tudi s trdo kuhanimi jajci, ki jih razrežemo na poljubne oblike.

Rdeča redkev nas že po svojem lepem izgledu miha. Dajmo jo večkrat na mizo; prileže se k vsaki vrsti mesa, k krompirju in tudi sama, narezana na tanke listke ali nastrgana ter pripravljena z oljem in kisom kot solata. Redkvice pospešuje prebavo in je izvrstno sredstvo za telesno preosnovo.

Špinača. Zadnjič smo omenili špinačo — saj je niste pozabile sejati? Špinača ima toliko koristnih rudninskih snovi, da bi morala rasti na vsakem vrtniču; posebno tam, kjer imajo male otroke in bolnike. — Prebrano in oprano špinačo naglo skuhamo v mali vodi (nepokrito) ter jo nato sesekljammo čisto drobno. Posebej naredimo blede prežganje iz masla in moke, dodamo malo sesekljanega česna in vsujemo vanj špinačo. Zalijemo z vodo, v kateri se je kuhala špinača, prevremo in odstavimo. Posebno redilna je taka špinača, če ji, predno jo postavimo na mizo, primešamo žlico kisle smetane in en rumenjaka. (Zavreti ne sme več).

Mano.

Delo na vrtu. V maju imamo že berivko, kjer smo sejali v jeseni zimsko solato in jo spomladi presadili, lahko režemo že tudi glavno solato. Grede z berivko, ki so se izpraznile, posejmo sedaj še s pozno krhkolistno solato. Prvi grah se že ovija vej, ki smo mu jih dali v oporo. Sedaj že lahko sejemo drugega, ki bo dozorel prav tedaj, ko bomo potrgali prvega. Tudi kolerabce lahko sejemo sedaj vdrugič, da nam ne zmanjkajo tja do jeseni. — Če še niste sejele kumar, je sedaj zadnji čas. Tudi fižol lahko sejete sedaj brez strahu pred pezebo. — S saditvijo paradižnikov smo doslej čakali. Sredi maja pa tudi paradižnikove sadike lahko brez skrbi zaupamo vrtu. Sadike poznega zelja, ohrovta, rdečega zelja, karfiol, rožnatega kapusa (se spominjate, kako sem vam ga v 3. številki priporočala?), zelene in podzemeljske kolerabe sadimo na njih stalna mesta in jih večkrat osipamo. Na delo, da bomo imele vse leto izbero za našo kuhinjo!

Mano.

Kdor hoče imeti vse leto dovolj špinače, naj jo poseje prvič marca meseca in naj jo seje potem do konca oktobra vsak mesec enkrat. Prav lepa špinača se pridelava, ako se ne seje na čez, ampak v redne vrste in se potem večkrat zalije z gnojnico. Tako posejana in tako oskrbovana špinača pa ne postane samo močnejša, ampak je tudi bolj okusna. Poleti naj se poseje na kak bolj senčnat prostor, ker gre na solncu prehitro v seme. Za pridelovanje špinače poleti, naj se rabi seme one špinače, ki ima bodičasto seme, ker ta vrsta špinače ne gre tako hitro v seme. Za zimsko rabo naj se pa seje seme špinače, ki ima široke in mesnate liste. Če se poseje seme te poslednje špinače meseca avgusta, se lahko poreže prvič že v jeseni in drugič potem zgodaj spomladi.

Bleda zelena. Ta zelena ne napravi nobenih gomoljev, ampak se njena obledela peresna stebela uživajo surova s soljo kakor radič. Seje se in obdeluje, kakor gomoljasta zelena. Sadike nasadi 30 do 50 cm vsaksebi, v 30 cm globoke in ravno tako široke jarke, ki so po 60 cm oddaljeni med seboj, in jih nato napolni 10 cm visoko z dobro preležanim gnojem. Med jarke se nasiplje iz teh izmetana zemlja. Poleti je potrebno prav pogosto zamakanje in pridno okopavanje. V poznem poletju in jeseni se prej izmetana zemlja približno do polovice zopet nasiplje v jarke in obsipava z njo sadike, tako da je srce prosto in da ne pride prst med notranja peresca. To se prepreči s tem, da pri napolnjevanju jarkov s prstjo stebela z levo roko skupaj držiš. Čez nekaj časa iznova nasuješ prsti v jarke, dokler ne porabiš vse zemlje. Ker je bledenje (beljenje) odvisno samo od tega, da odvzameš rastlini svetlobo in se na ta način prepreči razvitje klorofila (barvila), dosežeš isti namen, če oviješ stebela s slamo ali s temno-barvnim papirjem. Vendar je pokrivanje z zemljo najnavadnejše ravnanje. Beljenje traja tri do štiri tedne, nakar je mogoče sadike rabiti po potrebi. Odstranijo se zunanja, manj nežna peresna stebela. Ker je zelena občutljiva proti mrazu, se sadike za zimo izkopljejo in shranijo v temni kleti ali v zaboju.

Kdor hoče imeti debelo zeleno, naj ji prida rahljo zemljo in naj jo zaliva z gnojnico. Gornje korenine se lahko odstranijo.

Zvezdana.

Organizacija

POZOR! — VSA DRUŠTVA KMETSKIH FANTOV IN DEKLET!

Posljite nemudoma po 2 Din od vsakega rednega člana vašega društva, kot društveni prispevek Zvezi za l. 1930. Določite delegate za občni zbor Zveze, ki bo 29. maja. Na vsakih 20 članov en delegat! Čitajte poziv v „Grudi“ št. 4.

Beričevo. Že dolgo ni bilo glasu v „Grudi“ o našem društvu. Prva leta je bilo v društvu zelo živahno, zadnje čase pa se ne moremo v nobeno smer posebno gibati, ker nimamo nobenega lokala. Naš prejšnji lokal je bil sicer za večje prireditve neprimeren, a služil nam je vsaj za silo. Namenjeni smo, da si sčasoma postavimo lasten dom in kupili smo že lep stavbeni svet za zgradbo, naprej pa nam naša blagajna zaenkrat še ne dovoli. Upamo, da se bo sčasoma dal tudi ta zadržek premagati in potem bomo živeli živahnejše društveno življenje. Brez doma pa se pri nas nikakor ne bo dalo posebno napredovati, kakega drugega primerne lokala pa ne moremo dobiti.

Občni zbor našega društva se je vršil 16. februarja. Ob tej priliki je prišel med nas zvezni predsednik, tovariš Jože Blaž. Iz poročil funkcionarjev naj omenim, da je imelo društvo 6 sej, 5 prireditev z igrami: 4 krat doma, enkrat pa smo gostovali pri bratskem društvu v Notranjih goricah. V zimskem času smo imeli tudi računski tečaj, ki se je vršil pri Ivanu Gradu, kateri nam je dal sobo na razpolago, za kar mu bodi na tem mestu izrečena prisrčna zahvala.

Izmed nas je odšlo več fantov, članov našega društva, k vojakom. Želimo, da se nam vrnejo zdravi in krepki, da se potem z novimi močmi oprimemo dela v društvu in da dovršimo nalogo, ki smo si jo stavili. V skupnosti je moč in napredek kmetijske mladine in kmetijskega stanu. — Vsa bratska društva naj prejmejo naše iskrene pozdrave.

Franklovo. Zaključek in razstava kmetijsko nadaljevalne šole v Novi cerkvi je padla na 13. aprila. Fantje našega društva smo se odločili, da se podamo tja in res smo se zbrali v Zabukovju ob 7. zjutraj, ter jo mahnil peš čez Žabnico po cesti proti Novi Cerkvi. Bilo je krasno pomladansko jutro, čigar krasota nas je opajala. Naša prsa so se napolnila z onim občutkom, ki ga mi kmetijski fantje ne znamo dobro opisati, kakor ne znamo tudi drugih naših čustev. Kako smo čutili razkošje tistega jutra, se je bralo vsakomur v očeh in zavriskal je zdaj eden zdaj drugi. Nismo si mogli kaj, da ne bi zapeli one naše „Oj, polje, polje kdo bo tebe ljubil...“

Po dveurnem maršu smo jo primahali ob devetih v Novo cerkev ter se podali v prostore osnovne šole, kjer je bila razstava raznih kmečkih potrebščin in raznih strokovnih kmetijskih knjig in tudi drugih, med katerimi seveda ni manjkalo knjig Kmetijske Matice, kakor Življenje čebel, Kmetovalčev svetovalec itd. Razstavo sta nam razkazovala in tolmačila njen pomen in važnost šolski upravitelj g. Zupaneč in g. Samec. S stvarnimi in prepričevalnimi besedami je g. Zupaneč priporočal kmetijski mladini našo „Grudo“ in Kmetijsko Matico, ki sta silne

važnosti za napredek kmetske mladine in kmetijstva. Povedal nam je tudi, da smo v oni dobi, ko smo lahko ponosni na svoj kmetijski stan in zato naj samozavestno koračimo po poti, ki smo si jo načrtali do svojega cilja, in naj nikdar ne pozabimo, da si mora kmet pomagati sam, da ne sme čakati na druge, kakor do sedaj, ker drugi ne bodo zanj storili ničesar. Sam iz sebe si mora kmet ustvariti to, kar hoče. Veseli smo bili teh krepkih, k vztrajnosti podžigajočih besed in veseli smo g. Zupaneka kot učitelja, ker predobro se zavedamo, da potrebujemo takih učiteljev kakor je on. Čisto drugače bi izgledala naša vas in njena mladina, če bi imeli takih učiteljev dovolj. Nimamo jih še dovolj, a imamo jih toliko, da lahko gledamo samozavestno in brez skrbi bodočnosti v obraz.

Popoldne smo prisostvovali igri „Veriga“, ki so jo uprizorili učenci kmetijske nadaljevalne šole, potem pa smo se polni lepih utisov in veselja nad napredkom kmetske misli vračali domov.

Izletnik.

Dramlje. Ker smo s poročili iz našega društva precej zaostali, naj posežemo danes nazaj kar v predpustno dobo. Poročati moramo, da smo tudi mi sklenili prirediti maškerado, kakor so te prirejala druga društva, da jim da prijetne zabave ali potrebnega dobička ali oboje skupaj. Maškerado smo res tudi priredili 23. februarja.

Že par dni smo pridno pripravljali in se trudili, da spravimo skupaj vse, kar je bilo potrebno, da je bila prireditev popolnejša in privlačnejša. Lokal sam smo si tako lepo okrasili in uredili, da ga je bil pri vstopu vsak vesel in če je kdo prišel kisle volje, ga je to kmalu minilo. Ob 7. uri je zaigrala harmonika in takoj nato je začelo staro in mlado polniti lokal in ga tudi popolnoma napolnilo. Okrog 10. ure je prišlo okrog 30 krasnih mask, ki so žele mnogo začudenja in priznanja. Posebno so se čudili naši ljudje, ko ni bilo samo običajnega divjega skakanja, ampak smo pokazali, da se znamo prav dobro obračati tudi v četvorki in vrteti v kmečkem valčku in kolu, zakar ima največjo zaslugo naša priljubljena in požrtvovalna učiteljica gđc. Del Cott, ki je pridno šivala in naročala maske, ter nas učila imenovanih plesov. Ostanemo ji iskreno hvaležni. Uspeh te naše prireditve je bil v vseh ozirih popolnoma zadovoljiv. Celo oni, ki drugače radi spijo in so bili tudi ob tej priliki namenjeni čim preje zapustiti prireditev, se niso mogli odtrgati od nas do jutra, kar je dokaz, da so se imeli dobro in da so bili z nami zadovoljni.

Dne 9. marca smo slovesno zaključili kmetijsko nadaljevalno šolo nekako tako-le: Po pozdravnem nagovoru so sledili razni referati učencev in jedernati podžigajoči govori in ko so bili ti končani, so se oglasili naši fantje z ubranim petjem pod vodstvom g. Simona Goriškega. Vsi navzoči so se čudili, ko so videli, koliko zlatih naukov so si naši fantje pridobili za bodočnost. Za tak uspeh imenovane šole se moramo predvsem zahvaliti požrtvovalnosti g. učitelja Simona Goriškega in ing. Koprivškega, ki se nista nikdar ustrašila ne mraza ne blata in sta redno prihajala med nas peš iz skoro dve ure oddaljenega Št. Jurija ob južni železnici. Ravnotako požrtvovalnega se je izkazal naš šolski upravitelj g. Fr. Korbar in naš g. župnik, ki sta nam tudi sama večkrat predavala. Vsem se iskreno zahvaljujemo z zagotovilom, da se bomo potrudili pokazati jim, da niso sejali na skalo, ampak na rodovitna tla. Istotako se zahvaljujemo na tem mestu tudi drugim predavateljem, ki so nas obiskovali.

Prihodnje leto se bo ta naša nadaljevalna šola nadaljevala in sicer tako, da bomo imeli nekako dva letnika. Fantje, ki so letos redno obiskovali poduk,

bodo v drugem letniku, v prvega pa pridejo novi. Iz zanimanja, ki ga ugotavljamo za to šolo, sklepamo, da se bo obisk podvojil. Pozdravljamo vsa bratska društva in jim toplo priporočamo osnovati v zimskem času take kmetijske nadaljevalne šole in če se bodo vsa društva potrudila, kmalu ne bo občine brez takih ali podobnih tečajev. Na delo fantje in dekleta, na delo za kmetško misel in kmetški napredek.

Stranice. Po dolgem času smo tudi pri nas premagali vse ovire in težave za ustanovitev društva kmetških fantov in deklet in 27. aprila smo imeli ustanovni občni zbor, na katerem nam je predsednik pododbora Zveze v Celju tovariš Ivan Kronovšek ml. temeljito obrazložil pomen kmetškega gibanja, zlasti pa važnost kmetškega prosvetnega dela po naših društvih. Nato je bil soglasno izvoljen sledeči odobr: Mihael Košič, predsednik; Marinšek Ivan, podpredsednik; Podkrajšek Ignacij, tajnik; Košič Alojzija, blagajničarka. Odborniki: Šteble Franc, Korošec Henrik, Podpečan Kristina, Šteble Antonija. Namestniki: Seljak Ivan, Fijavž Leopold, Jerčin Gerta, Klančnik Josip. Za nadzornika pa sta Dobnik Leon in Fijavž Alojzij. Toliko za danes, o priliki se oglasimo zopet. **Košič Miha.**

Struge. Na Veliki ponedeljek smo priredili v gostilni g. Puglja veselico, ki je za naše razmere čisto dobro uspela. Obisk naše prireditve bi bil mnogo večji, če bi bilo vreme ugodnejše, da ne bi cel. Veliki teden deževalo. Zaenkrat smo lahko čisto zadovoljni in upajmo, da nam bo vreme na prihodnjih naših prireditvah bolj naklonjeno.

Notranje Gorice. Čeprav se bolj poredko oglašamo, vendar to ni znamenje, da nič ne delamo. Meseca marca smo skupaj z gasilnim društvom priredili igro: „Užitkarji“, ki je v vsakem oziru dobro uspela. Dvorana gasilnega doma je bila nabito polna hvaležnih poslušalcev. Pred igro smo zapeli nekaj narodnih pesmi, katerih nas je naučil naš požrtvovalni šolski upravitelj g. Lovše. — V nedeljo 18. maja smo priredili majniški izlet. V krasnem pomladanskem popoldnevu smo na kolesih drčali skozi Vrhniko v Bistro, kjer smo si ogledali veličastno poslopje nekdanjega bistriškega samostana. Iz Bistre smo se odpeljali v Borovnico, napravili majhen skok v dolino romantičnega Pekla in se zvečer sveži in veseli vrnili v domačo vasico. Na vsem izletu je vladalo pravo pomladno razpoloženje, ki ga je lepo vreme še stopnjevalo.

Dopisi

Sodska pri Novi cerkvi. Dovolite, da se tudi jaz enkrat oglasim v „Grudi“. Sem navdušen naročnik, ter se že dolgo pripravljam, da bi Vam napisal par besed. Predvsem me veseli to, da ste začeli priobčevati tudi dopise, da nam je tako mogoče oglašati se iz krajev, kjer še ni društva kmetških fantov in deklet. Sporočam Vam, da nas je tu več, ki pridno čitamo „Grudo“, ter se pripravljamo, da bi tudi pri nas kako oživel društvo kmetških fantov in deklet. Trdno smo prepričani, da se mora kmetška mladina oprijeti z vso silo „Grude“

in se organizirati v društvih kmetjskih fantov in deklet, ki imajo prelepo nalogo, da nam postreže z dobrimi knjigami, prireditvami in raznimi tečaji in predavanji. Zdi se mi tudi, da so edino naša društva zmožna omejevati popivanje med kmetjsko mladino in iz tega nastajajoče fantovske pretepe. Upamo torej, da bomo kmalu tudi mi stopili v vrsto vaših društev in začeli tako ramo ob rami sodelovati v zgornjem smislu za lepšo bodočnost kmetjskega stanu. Drugič več

Doler Štefan.

Sv. Jurij o./T. Gotovo se že čudite, da tako dolgo ni glasu iz našega društva. Zato se naj danes malo oglasimo, da boste vedeli, da še nismo zaspali in da tudi ne bomo. Dne 30. marca je imelo naše društvo prvi redni občni zbor. Med drugim smo sklenili, da priredimo letos tekmo koscev, ki naj bi se vršila v začetku junija in vas prosimo natančnih navodil, da lahko začnemo s pripravami, ker čim skrbneje bomo vse pripravili, tem lepši in sigurnejši bo naš uspeh. Sporočamo vam tudi, da smo si nabavili kino-aparat. Obširneje bomo poročali prihodnjic.

Posvetovalnica

Za čitalce naše „Grude“ smo uvedli posvetovalnico. Fant in dekle, gospodar ali gospodinja, vsakdo, ki bi rad kak nasvet, pojasnilo ali pouk, naj napiše v pismo, priloži 2 Din v znakah za odgovor in pošlje na uredništvo „Grude“. Dobil bo odgovor na dom in če bo kazalo, ga bomo priobčili tudi v posvetovalnici naslednje številke „Grude“, da bo tudi drugim v pouk in zabavo.

V. Naše društvo je sklenilo prirediti letos tekmo koscev. Prosimo točnih navodil.

O. Preberite še enkrat lansko „Grudo“ št. 7—8, članek o tekmi koscev in poročilo o taki tekmi v Podhosti — prvi dopis pod „Organizacijo“ v „Grudi“ št. 10. Tam boste našli vse, a ponovimo naj na kratko še enkrat:

Ko društvo sklene prirediti tekmo koscev, naj se čimpreje prijavijo kosci, ki hočejo tekmovali, da ugotovite število tekmovalcev — navadno 12—20.

Potem si oskrbite primeren travnik, na katerem odmerite 25 m dolg pas travnika, ki se ga obkosi na obeh straneh, navadno tisto dopoldne pred tekmo. Širok je ta pas poljubno, ker to zavisi od števila tekmovalcev. Ko je ugotovljeno število tekmovalcev, si napravite primerne 1 m dolge količke, za vsakega kosca po enega in te količke opremite s številkami, ter jih zapičite na nasprotni strani, kjer se bo začelo kositi, tako da kosci kose proti tem količkom in se okrog njih obrnejo, da izkose svoj dvojnik. Za vsakega kosca se odmeri 5 m širok pas, tako da ni nevarnosti, da si pokose noge, ker 5 m široko ne jemlje noben kosec — med vsakim koscem ostane tako po dovršeni tekmi stoječa trava in se za vsakega točno vidi, kako je kosil široko, čisto in hitro — vse to se mora upoštevati pri kvalifikaciji (oceni), ki jo izreče ocenjevalna komisija, sestoječa iz nekaj mož in fantov netekmovalcev. Ta komisija oceni in razloži dobre in slabe pasove, ker vsa trava na travniku ni enaka. Na slabe pasove se da potem nekaj točk naprej (največ 5 točk). Ko je to gotovo, je tekmovalni prostor v redu in čaka

tekmovalcev. To je najbolje, da se uredi že dopoldan, da ni tik pred tekmo preveč vpitja.

Ob določeni uri se potem zberejo kosci, tekmovalci sredi vasi in jo s kosami na rami in harmoniko na čelu mahnejo na travnik, kjer so gledalci večinoma že zbrani. Potem izžrebajo številke pasu in se postavi vsak na svoje izžrebano mesto. Na dano znamenje poženo kose vsi naenkrat — harmonika zapoje koračnico. Po nekaj minutah je tekma končana — komisija določi potem najboljše kosce, da se jim da nagrade, kakor so bile razpisane.

Prav zabavno je tudi, če se potem napravi še tekma „debeluhov“ ali „škričev“, da se tudi oni poskusijo s kosami, a ne za nagrade nego za kazen, tako da zadnji plača v društveno blagajno največjo vsoto, ki jo med seboj določijo, predzadnji nekaj manj in tako dalje — prvi so prosti takse. Smeha ni potem ne konca ne kraja in — žuljev tudi ne manjka, pa tudi kaka kosa se pri tem stre.

Za nadaljnja navodila je Zveza radevolje na razpolago, event. pošlje na tekmo svojega delegata, ki se razume na te naše prireditve.

V. Na mojem vrtu se je lotil sadnega drevja neke vrste črv — posebno trpe jablane in hruške. Ta črv vrta rove v meso drevesa. Na gnezdiščih se nahaja poleg črvov tudi neke vrste mušica. Pošiljam vam v stekleničici nekaj črvov z mušicami in Vas prosim navodil, kaj naj storim, da uničim tega škodljivca, ter si tako rešim sadni vrt, zdi se mi namreč, da bi mi polagoma uničil vse sadno drevje, nekako na isti način kot uničuje lubadar smrekovo hosto. M. G.

O. Poslani „črvi“ in „mušice“ so ličinke in hrošči likarji (*Scolytus*). Zanesljivega sredstva proti njim ni. Ako niso mnogo razširjeni, je najbolje napedene veje požagati, če pa jih je v drevesih mnogo, bo morebiti kazalo, požgati vsa napadena drevesa. Zdrava drevčeva pobelite z apnenim beležem; mesto tega lahko uporabite tudi bakrenoapneno brozgo (kakor za vinograde proti peronospori). Poskusite tudi lahko s petrolejem, tako da ga vlijete par kapljic v rove. Rove morate v tem slučaju zamazati s kakim primernim sredstvom, cepilno smolo ali podobnim. Ing. Z.

V. Kako se uporablja čilski soliter? V kakšnem vremenu se z njim gnoji? Katere rastline najbolj uspevajo po njem? M. C.

O. Čilski soliter je umetno dušičnato gnojilo, torej enostransko gnojilo. Dušik se v njem nahaja v obliki v vodi lahko topljivega natrijevega nitrata, ki je rastlinam dostopen brez vsake spremembe. Vsako umetno gnojilo se s pridom uporablja le tedaj, če se ga smatra kot dopolnilo k običajnemu hlevskemu gnojenju. Uporaba vsakega enostranskega gnojila je na mestu samo tedaj, če zemlja vsebuje dovolj ostalih redilnih snovi, ali pa če se uporablja kot dopolnilo za kulturo, ki zahteva zelo mnogo snovi, ki jo dotično enostransko gnojilo vsebuje. Dušik pospešuje rast. Bujno rastoče rastline pa niso tako čvrste in rade poležejo. Zato se z dušičnatimi gnojili ne sme pretiravati. Tako se priporoča za žita največ 30 kg dušika na hektar — to odgovarja 200 kg čilskega solitra. Okopavinam se da lahko do 100 kg čistega dušika na hektar (do 600 kg solitra). Če so njive dobro zagnojene s hlevskim gnojem, zadostuje polovica ali še manj. O tem odloča tudi cena gnojilu, kakor tudi vrednost pridelka, ki se ga upa z umetnim gnojenjem doseči.

Soliter je lahko topljiv in podvržen izpiranju. Zato naj se večje količine ne dajo naenkrat, ampak v dveh, mogoče tudi v treh obrokih. Ne uporablja naj se

jeseni, niti ne prepozno spomladi ali celo poleti. Pri spomladanski setvi se lahko trosi tik pred setvijo, istočasno s setvijo ali pa pozneje, ko je setev že zelena. Zadnje je najbolje. Kajti tedaj so korenine že razvite in soliter lahko takoj izkoriščaio. Pri trošenju na zelen list moramo paziti, da ga ne trosimo na rosne ali mokre rastline. Ker je lahko topljiv, bi premočna raztopina liste oparila in rastline poškodovala. Torej s trošenjem počakati vedno toliko, da se rosa ali dež posuši! Na vrtu raztopimo 5 gr solitra v 10 litrih vode, s katero potem zalivamo.

Po čilskem solitru uspevajo bolje vse one rastline, ki so navezane na dušik v zemlji. Za stročnice — grah, fižol, bob, leča, detelja, lucerna itd. — pa to ne velja, kajti one so v stanju, s pomočjo posebnih bakterij, ki se nahajajo v gomoljških njihovih korenin, izkoriščati dušik iz zraka, zato je gnojenje z dušikom stročnicam nepotrebno. Pri vseh ostalih rastlinah pa je gnojenje z dušikom — torej tudi s solitrom — koristno. Seveda pa se uspeh doseže edino tedaj, če je v zemlji rastlinam na razpolago zadostno množina ostalih redilnih snovi. Pa tudi tedaj je predpogoj za povoljen uspeh pravilna obdelava zemlje in tudi dobro seme.

Ing. Z.

V vlaku. Gospodična vpraša kmetskega fantiča, ki ji sedi nasproti: Ali si ti Ribničan?

Ne.

Ali si Kočevar?

Ne, Francek sem.

Pogovor. Kako, da ne veš, kaj je to natič in natiški fižol, ali nisi s kmetov?

Ne, iz Škofje Loke sem.

Ga ni treba. O, ti tepček, ti! Zakaj si pojedel napis na torti, ki si jo dobil za god?

— Mami, saj ga ni več treba, ga znam že na pamet.

Ženin. — Draga, povej mi, kdo je bil oni gospod, ki te je včeraj poljubil za vrati?

— Bil je neki zastopnik.

— Ali ne more tvoj ženin opravljati takih poslov osebno?

Zagovor. — Varnostni organi so Vas zasačili ravno, ko ste hoteli odnesti iz cerkve vse prte in zavese — nadalje se je ugotovilo, da ste pokradli po raznih hotelih 22 prtov in 14 rjuh. Ali imate kaj pripomniti v svoj zagovor?

— Da, imel sem silen nahod.

Mnogo snega. — No očka, kako je kaj? Ali ste imeli letos mnogo snega?
 — O, mnogo, mnogo — ampak moj sosed ga je imel še več.
 — Kako to?
 — Ker ima večji vrt.

Smola. — Vi ste torej tisti mladi mož, ki bi poročil mojo hčer tudi brez dote?

— Da, jaz sem.

— Prosim, bodite tako prijazni in ne prikažite se mi več pred oči, ker nočem takega osla v svoji družini.

Delaven. Zdravnik pravi po pregledu bolnika njegovi ženi: Vaš mož ne bo mogel nikdar več delati. Toda ne govorite mu o tem! — Zakaj ne? O, povem mu takoj. Ozdravel bo od veselja.

Pri zdravniku. Zdravnik: Po današnji viziti se gotovo počutite lažje?

Bolnik: Da, gospod doktor, za 100 Din.

Uganke.

Križanke.

Križanko v 4. številki „Grude“ so pravilno rešili: Joško Tomažič., Vitan, p. Središče; Žerovnik Zora, Grajska vas; Zoran Poljšak, Ljubljana; Ivana Sršen, Golo; Franc Skok, Št. Rupert; Božo Matkovič, Toplice.

Rešitev križanke v 4. številki „Grude“: Svet, grad Bled, Abel, Inri, Bata, milo, cent, oves, atom, Adam, seno, kino, reka.

Od A do B: Valentin Vodnik.

	a	a	a	a	a	
b	d	d	e	e	e	e
e	e	e	e	e	i	i
i	j	j	j	j	k	k
k	l	l	l	l	m	m
n	n	n	n	o	o	o
p	r	r	r	r	r	r
s	t	t	v	v	z	z

trg v Sloveniji,

mesto v Sloveniji,

ime kraje, kjer deluje društvo kmetijskih fantov in

mesto v Srbiji,

[deklet,

trg v Sloveniji,

mesto na Dolenjskem,

ime društva kmetijskih fantov in deklet,

trg v Savinjski dolini.

Po sredi navzdol čitaš ime jako delavnega društva kmetijskih fantov in deklet.

Zlogovnica: A, can, er, ja, kar, kers, lag, le, li, nik, raz, šo, šor, vec, vec.

Sestavi iz teh zlogov šest imen slovenskih pisateljev. Če ta imena pravilno razvrstiš eno pod drugo, dobiš ime slovenskega pesnika.

Račun: Iz kraja A vozi avto z brzino 30 km na uro proti Kranju in gre iz A ob 7. uri; iz kraja B vozi motorno kolo z hitrostjo 20 km na uro, pa gre od tam že ob 6. uri. Kateri je bliže sredini pota, ko se srečata?

Razno

Učenjak in popotnik.

(Iz angleščine.)

Pred par tisoč leti je živel na Grškem učenjak Ezop, daleč na okoli znan vsled svoje modrosti in šegavosti. Spisal je več zanimivih povesti. Nekoč ga sreča na sprehodu popotnik in ga vpraša: „Prosim, gospod, koliko ur rabim do mesta?“ „Pojdi!“ reče Ezop. „Vem, da moram iti, toda povejte koliko časa rabim za to pot.“ „Pojdi!“ zapove jezno Ezop. „Gotovo ni pri pravi pameti“, si misli popotnik in odide.

Ezop gleda za njim in čez nekaj časa zavpije: „V mesto prideš v dveh urah!“ „Čemu mi tega niste povedali prej?“ se čudi popotnik. „Ko pa prej nisem vedel, kako hitro hodiš!“ odvrne modri Ezop.

* * *

Kako ohranimo lepe in zdrave zobe.

Voda je najboljšo sredstvo za ohranitev zdravih ust in zob. Edino zdravi zobje morejo biti lepi in samo taka usta so lepa, ki imajo popolnoma zdrave zobe. Prvi pogoj zdravih zob je redno obiskovanje zobozdravnika in to najmanj dvakrat na leto.

Vsako jutro se morajo usta izpirati. V ta namen se uporablja mlačna voda. Premrzla voda ni zdrava ne dobra. Vodi naj se primeša par kapljic Myrhen tinkture. Ko dobi voda mlečno barvo, si izperi nekolikokrat usta in grgraj vodo 3 do 4 krat kolikor mogoče globoko v grlu. Šele potem snaži zobe s krtačico, če možno po vsaki jedi ali vsaj zvečer. Snaženje zob s krtačico naj se vrši od zgoraj navzdol in ne od desne proti levi, kakor običajno delajo ljudje.

Mnogokrat se zgodi, da dobe zobje rumenkasto ali rjavkasto barvo. Vzrok je kajenje ali obolenje zob, pogosto pa tudi hrana. Zobozdravnik bo takoj našel pravi vzrok in predpisal snažilno sredstvo. Če so zobje zdravi, se bo povrnila prejšnja belina, kakor hitro bodo odstranjeni vzroki te izpremembe (nikotin, železo vsebujoče pijače, mineralne vode etc.) Pripomnim lahko, da od žvepljenih cigaret zobje porumene odnoso porjave. Zato so naše cigarete „Sava“ še najbolj zdrave, ker niso žveplane.

Da bodo ostali zobje vedno lepo beli, jih izmij vsakih 14 dni z raztopino vodikovega hiperoksida; zadostuje jedilna žlica vodikovega hiperoksida na kozarec vode. Ko si s krtačico osnaži zobe z omenjeno raztopino, jih še enkrat izmij s čisto vodo in zobje bodo postali v najkrajšem času zopet beli in bleščeči.

Zvečer, preden greš k počitku, izperi usta in zobe — če nimaš časa po zgornjem navodilu — vsaj z mlačno vodo, da odstraniš vse ostanke jedi, ki se naberejo v presledkih in luknjicah med zobmi, kajti ti ostanke jedi začno kmalu gniti in najbolj škodujejo zobem. Predvsem pa ne smemo pozabiti, da je za zobe najbolj zdravo izpiranje ust po vsaki, tudi najmanjši jedi.

Če opaziš na zobu tudi najmanjši, komaj viden madež ali občutiš tudi le malenkostno bolečino, takoj k zobozdravniku, ker so bolečine in stroški manjši kot če manjka cela vrsta zob ali pa jih je treba vedno popravljati in plombirati.

LISTNICA UREDNISTVA.

M. Ros-ova: Da vam napravimo veselje, priobčujemo tudi Vaš drugi spis, vendar le v tem koticu. Pošljite še kaj.

Da sem jaz ptičica...

Tudi jaz sem imela želje, biti ptičica. Ko bi bila ptičica, bi zletela, kamor bi hotela. Najraje bi zletela v kraje, kjer bi našla svojega očeta. Majhna sem še bila, ko je moral moj ljubi oče v vojno. Sovražnik ga je zajel in odgnal v ujetništvo. Nikdar več ga ni videlo moje oko. Vrnil se ni več in tudi moje veselje je umrlo. Mojo ljubo mamico in tudi nas otroke, je to zadelo kruto v srce, zasekalo nam je neozdravljive rane. Zgubili smo očeta in z njim vse vesele dni naše mladosti.

Zato bi bila najraje ptičica, da bi poiskala ljubega ateja, da bi se mi zopet vrnilo veselje.

Vse, ki so nam poslali svoje bolj ali manj posrečene pesmice obveščamo, da bomo, kar je za tisk sposobnega, priobčili. Če ne med tekstom pa vsaj v listnici.

MR. BAHOVEC

PLANINKA
ZDRAVILNI
ČAJ

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokracne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izborno učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20 - z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

Primarij Dr. FR. DERGANČ

ordinira od 11. do 1. ure

LJUBLJANA, KOMENSKEGA ULICA 4.

Novost!

Novost!

Zakaj so „TIVAR“ OBLEKE najboljše in najcenejše?

Največja in najmodernejše urejena tovarna sukna v Jugoslaviji je organizirala svoj konfekcijski oddelek „TIVAR“ tako, da pridejo njene obleke direktno v roke kupca — konsumenta za njanjšjo tovarniško ceno, kakor razvidite iz naših cen. Po Jugoslaviji smo tako otvorili okrog 300 naših prodajalnih, kjer prodajamo na ta način naše obleke za odrasle in otroke.

Cene smo mogli tako znižati samo zato:

1. KER mi izdelujemo volneno sukno v lastni tovarni.
2. KER izdelujemo obleke iz tega blaga na modernih ameriških strojih iz lastnega blaga v lastni delavnici, ki je urejena tako, da izdelamo na dan več sto oblek. Stroji so tako izpopolnjeni, da se obleka v najkrajšem času izgotovi po najnovjšem kroju.
3. KER mi teh oblek ne prodajamo predprodajalcem in trgovcem, ampak direktno kupcu — konsumentu po naših prodajalnih, v katerih se ne sme nobena obleka prodati dražje, kakor je originalna cena, ki je pritrjena na vsaki obleki.
4. KER mi izdelujemo vse to doma v Jugoslaviji, nam ni treba plačati nobene carine, prevoznine in nobenih provizijskih stroškov.

Iz tega razvidite, koliko stroškov smo od oblek odbili, ki jih vi plačujete, če kupujete obleke pri drugih trgovcih. Vi plačate najprej carino, potem različne procente zastopnikov, potem dobiček veletrgovca ter mallega trgovca, ki vam blago prodaja, dalje morate plačati delo, ki stane na naših strojih malenkost. Koliko je vsaka obleka pri nas cenejša, lahko izračunate sami, če primerjate **naše cene** z onimi, ki ste jih plačevali do sedaj za svoje obleke.

TO NI REKLAMA — TO JE ISTINA — PREPRIČAJTE SE SAMI!

Cene „TIVAR“ oblek so sledeče:

Za Din 290 dobite pri nas že prav dobro obleko; za Din 350 dobro športno obleko; za Din 490 prvovrstne kamgarn obleke, izdelane po naj-novejših krojih, s prvovrstno podlogo.

Vse vrste oblek za otroke od 110—170 Din, mornarske obleke 130 in 150 Din.

Suknene hlače dobite že za Din 89 in naprej do 180 Din.

Jahalne hlače — volneni struks za Din 150.

Raglan sukne za Din 450—750.

Iz zgornjih pojasnil in iz naših cen razvidite, da morate svoje obleke kupovati pri nas, če nočete metati denarja stran. Pridite gotovo v našo trgovino, da si obleke ogledate in kupili jih boste drugič, kadar vam bo treba. Glavno je, da se prepričate o kvaliteti blaga, o prvovrstni izdelavi in da uvidite velikansko pocenitev oblek. Ko se boste o vsem prepričali sami, boste gotovo postali naš stalen odjemalec v vašo lastno korist.

Oglasite se torej v naši trgovini o prvi priliki in ne pozabite si ogledati na veleselmu našega paviljona „M“ št. 367.

Naša trgovina v Ljubljani za „TIVAR“ obleke je:

Ivan Kos, družba z o. z.

Sv. Petra cesta številka 23 in Celovška cesta številka 63.

Po vseh krajih iščemo moške in ženske, kjer imajo svoj poklic in bivališče **Dnevni zaslužek 250 dinarjev**. Prijaviti se: „TEHNA“, Ljubljana, Mestni trg 25/1. - Znamka za odgovor.

Preden si nabavite pisalni stroj, si ogledjte stroj

TRIUMPH
PISALNI STROJI

Specijalna mehanična delavnica

Barvni trakovi, ogljeni papir, računski stroji i. t. d. vedno v zalogi

LUD. ŽITNIK, — Ljubljana

Kolodvorska ulica 26. — Telefon šte. 84-23

Pri nakupu vsakovrstne kuhinjske posode in vsega v železninarsko stroko spadajočega blaga, kakor tudi priznano najboljših strojev in orodja za poljedelstvo in obrt se priporoča najstarejša tvrdka te stroke

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in vsakovrstnih strojev
v Ljubljani, Dunajska cesta 16.

Radio, gramofone, pisalne stroje

naicenejše in najboljše

FRANC BAR, LJUBLJANA

Telefon 2407.

Mestni trg 5.

Telefon 2407.

Živinorejci! Ko prodajate in tudi kadar kupujete na sejmu ali v hlevu živino, imejte vselej pri sebi zanesljivo in praktično žepno knjižico **„Določanje žive teže pri govedu brez tehtnice“**, katera Vam pove brez računanja in brez vage koliko je vaša živina težka. Cena knjižici je samo 10 — Din, po pošti 12 — Din. Dobi se po vseh trgovinah ali pa pri založniku
J. M. VIČIČ, LJUBLJANA, SV. PETRA CESTA ŠTEV. 7.

Fantje in dekleta!

Pošljite nam nekaj naslovov svojih prijateljev in znancev, da jim pošljemo „Grudo“ na ogled — če se jim bo dopadla, postanejo naročniki! Ne pozabite storiti tega takoj!

Uprava „Grude“, Ljubljana, Miklošičeva cesta šte. 4.

Vsak naj pridobi vsaj enega novega naročnika!

Dobro kupite

Nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbe, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Modni kamgarni

Sportni ševijoti
za fine obleke.

Velika izbira,
ugodne cene.

R. MIKLAUC „Pri Škofu“
Ljubljana.

J. BLASNIKA NASL.

UNIVERZITETNA TISKARNA

LITOGRAFIJA OFFSETTISK KARTONAŽA

ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE

VREČICE ZA SEMENA

**NAJSTAREJŠI GRAFIČNI ZAVOD JUGOSLAVIJE
IZVRŠUJE VSE TISKOVINE NAJCENEJE IN NAJBOLJ SOLIDNO**

USTANOVLJENA LETA 1828

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neom. zav.

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847. — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavi: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po 6°/_o, pri tromesečni odpovedi po 7¹/₂^o, brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:

Din 30.000.000⁻.

Rezervni zaklad:

nad Din 500.000⁻.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačne poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnih in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8—12¹/₂, in od 3—4¹/₂, le ob sobotah in dnevih pred prazniki —12¹/₂ ure.

